

Naar De Bronnen Van De Geneeskunde

Verslag uit het gasthuis van god

Wat gebeurt er als iemand geneest? Wat verdwijnt er als iemand sterft? Hoe kunnen we daar als arts iets bij betekenen? Victoria Sweet geeft antwoorden op cruciale vragen, met het oog op een betere geneeskunde: een trage geneeskunde, met de patiënt en diens omgeving in de hoofdrol.

In het armenhuis

Victoria Sweet komt als jonge arts terecht in Laguna Honda, het laatste armenhuis van San Francisco, wellicht ook het laatste van de Verenigde Staten. Het is een verre nazaat van wat wij kennen als een Hôtel-Dieu, een hospitaal voor de armen, gerund door religieuzen. Laguna Honda herbergt meer dan duizend patiënten en vangt zieken op die in nood verkeren, of zoals Sweet zegt: "zij die nergens anders meer terecht kunnen". Ze komen vanop straat, waar ze leefden in kartonnen dozen, onder de bruggen van de autosnelweg, in vuile appartementen of kamertjes waar ze het slachtoffer waren van verwaarlozing en misbruik, ondermijnd door drugs en alcohol.

Die patiënten komen vuil binnen, slecht gekleed, ondervoed, in verwarring of ten prooi aan wanen. Er zijn niet veel middelen om hen te helpen. Er is wel een röntgenmachine, de basale bloedtests, en er is vooral tijd. Tijd om te luisteren en te zoeken naar de klinische aanwijzingen die in de richting van een remedie zouden kunnen voeren. Zo zoeken en vinden ze meer inzicht in hoe de conditie van een patiënt verweven zit met zijn of haar omgeving en levensverhaal. In haar patiëntenverhalen klinkt een empathisch-antropologische aanpak door, geïnspireerd door Oliver Sacks, haar grote inspirator en een fan van haar boek.

Licht en ruimte

Laguna Honda telt twintig jaar geleden 38 zalen met telkens dertig bedden. Bij elk bed een tafeltje en een stoel en aan het einde een balkon met zon en schaduw en zicht op de baai. Het hospitaal heeft een serre en een moestuin, een vogelhuis en een neerhof. De patiënten zijn altijd ernstig en al lang chronisch ziek. Daarom worden ze door de andere ziekenhuizen doorgestuurd. Ze kosten daar teveel.

Sweet leert er vandaag om samen met haar collega's te observeren en luisteren.

▲ In het Laguna Honda ziekenhuis in San Francisco vindt Victoria Sweet inspiratie voor haar empathisch-antropologische aanpak.

Ze leert ook niet te snel af te gaan op de meegeleverde diagnose. In de zaal met dementen neemt ze de diagnose Alzheimer niet klakkeloos aan. Ze ontdekt abnormale schildklierfunctie, B12-deficiëntie en vooral ook de bijwerkingen van antipsychotica en tranquillizers onder de uitdrukingsloze gezichten, de vervormde spraak en de delieren. Zo weet ze problemen te ontdekken die toch behandelbaar zijn. Hopeloze gevallen worden weer tot leven gewekt, met geduld en aandacht, gezond verstand en eenvoudige ingrepen. Sweet wordt daarbij geïnspireerd

door de medische geschriften van de middeleeuwse Hildegard von Bingen, die we ten onrechte vooral kennen als mystica en niet als een van de eerste vrouwelijke artsen. Sweet doctoreert op haar geneeskunde, koppelt dat terug naar haar eigen praktijk en legt daarbij de wortels van de geneeskunde bloot.

Een vluchtheuvel

Dit boek voert je echter niet terug naar een antieke prewetenschappelijke geneeskunde. Misschien beschrijft Sweet hier zelfs wel de toekomst van de geneeskunde. Een geneeskunde die gebaseerd is op inzicht, wetenschappelijke kennis en de modernste technologieën, maar ook op empathie, wijsheid en menselijkheid. Basis ingrediënt: tijd. In Laguna Honda was

er geen druk om tot een snelle diagnose te komen, er was geen systeem dat technische middelen en interventies stimuleert, er waren geen administratoren die de verblijfsduur turven, er waren geen managers die benchmarks afmeten. Het was een plek voor *slow medicine*, een plaats waar mensen die uitbehandeld, ten einde raad doorverwezen en stilaan volledig ontdaan van de zin om te leven, een veilige plek

Sweet maakt duidelijk dat geneeskunde meer is dan budgetbewust of evidence based behandelen. Het is ook een roeping, een passie gebaseerd op gastvrijheid

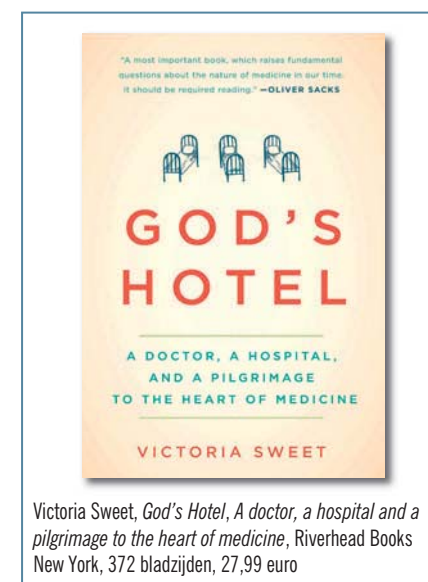
vinden. Een toevluchtsoord voor de huiseigenaren die hun verwarming afsluiten, de pooiers die hen aftuigen, de dealers die hun verslaving onderhouden, de dieven die hun uitkering afhandig maken of de families die hen verwaarlozen.

Sweet en haar collega's zorgen voor rust en kalmte, goede voeding, diepe slaap, lucht en zonlicht. En zoveel tijd als de patiënt nodig heeft. "Zelfs als er niets te doen is voor een patiënt – geen kanker te ontdekken, geen paradoxale pols te vinden – is er nog altijd iets wat je kan doen. Het moet niet levensreddend, grandioos of heroïsch zijn. Het kan zo eenvoudig zijn als een nieuwe bril of een ander dieet." Keer op keer staan patiënten op uit het graf waar ze al met één been instonden. Het lukt zeker niet altijd. Gestorven wordt er veel in dit boek. Maar men sterft in vrede en waardigheid.

Ineffectieve efficiëntie

In de loop van de laatste twintig jaren wordt ook Laguna Honda belaagd door administratie en politiek. Wetten en budgetten, managers en experts bedreigen de cultuur van bedachtzame zorgzaamheid. In de huidige tijd van 'efficiënte gezondheidszorg' houdt Sweet de hele zorgsector een spiegel voor. Ze maakt duidelijk dat de geneeskunde meer is dan budgetbewust of evidence based behandelen. Het is ook een roeping, een passie gebaseerd op gastvrijheid (van het Latijnse *hospes*, gast, wetende dat iedereen vroeg of laat die gast zal zijn). De verhouding tussen zieke en behandelaar is er een van bekommernis en respect. Een zieke is een mens, niet een lichaam met een ziekte. De arts (physician) is diegene die de *physis* bestudeert, de individuele natuur van elke persoon. Dat is geen nieuw inzicht, maar in haar mooi geschreven boek laat ze helder zien dat de omgeving waarin mensen ziek of weer beter worden een cruciale rol speelt. De omgeving kan het destructieve of het zelfhelende in de mens naar boven halen. Dat inzicht werd al in de twaalfde eeuw beschreven en daar hebben we dus geen hedendaagse pessimistische psychiaters voor nodig om dat uit te leggen. Sweet laat bovendien zien hoe eenvoudige ingrepen, eenvoudige vragen of simpele daden van meelevendheid, wonderen kunnen verrichten. Daarom is Sweets boek een monument van hoop voor een toekomst van de geneeskunde waarin naast scanners en monoclonale antilichamen ook plaats is voor aandacht en geduld.

Geerd Magiels

Victoria Sweet, *God's Hotel, A doctor, a hospital and a pilgrimage to the heart of medicine*, Riverhead Books New York, 372 bladzijden, 27,99 euro